

سرشناسه: محمدروضه سرا، علی ۱۳۶۶
عنوان و نام پدید آور: بررسی کیفر شناختی واکنش علیه مجاریه، افساد فی الارض و
جرائم در حکم آنها در قوانین کیفری ایران با بررسی تطبیقی طرح «الحاق یک ماده به
قانون مبارزه با مواد مخدر» / علی محمدروضه سرا و زهرا رجائی

مشخصات ظاهری: رفعی ۷۱ صفحه

وضعیت فهرست نویسی: فیا

شابک: 978-600-5775-60-0

موضوع: مجاریه (فقه) - افساد فی الارض - حکم اعدام - مجازات - ایران

موضوع: Muharibah (Islamic law) - همزهاتب هد فاث مشدی

شابک: ده: رجائی، زهرا ۱۳۷۲

رد پندی: ۱۳۹۶ ب ۴ م ۲۳ / ۱۹۶ / ۵۱ BP

رد پندی: ۲۹۷/۳۷۷

کتابشناسی: ۴۷۰۳۲۰۵

بررسی کیفر شناختی واکنش علیه مجاریه،

افساد فی الارض و جرائم در حکم آنها در قوانین کیفری ایران

با بررسی تطبیقی طرح «الحاق یک ماده به قانون مبارزه با مواد مخدر»



دفتر مرکزی: قم خیابان ارم پاساژ قدس طاقه آخر پلاک ۱۷۶

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۲۷۰۷ همراه: ۰۹۱۲۱/۲۱۵۸۴

مؤلفان:

علی محمدروضه سرا

زهرا رجائی

ناشر: آثار دانشوران

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۷

چاپخانه: زمزم

ناظر چاپ: موسی رضائی پور امام



بررسی کنش‌شناختی واکنش علیه مجازبه

افساد فی الارض و جرایم در حکم آنها در قانون کیفری ایران

با بررسی تطبیقی طرح «الحاق یک ماده به قانون مبارزه با مواد مخدر»

مولفان:

علی محمد روضه‌سرا

دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی

دانشگاه تهران، پردیس فارابی

زهرا رجائی

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

فهرست مطالب

مقدمه..... ۶

فصل اول واکنش علیه محاربه و افساد فی الارض..... ۹

بند اول واکنش علیه محاربه..... ۱۰

بند دوم واکنش علیه افساد فی الارض..... ۱۲

بند سوم تغییر بدنی مجازات در اسلام..... ۱۴

گفتار دوم واکنش علیه جرایم در حکم محاربه و افساد فی الارض..... ۱۶

بند اول بررسی اعدام، عنوان غیر مشترک جرایم در حکم محاربه و افساد فی الارض..... ۱۷

الف) جرایمی مجازات..... ۱۸

۱. در مکاتب کیفری غرب..... ۱۸

۲. در مکتب کیفری اسلام..... ۲۰

ب) بررسی علل موافقت و مخالفت با کیفر اعدام..... ۲۲

۱. تردید در مبنای فلسفی کیفر اعدام..... ۲۵

۲. بازدارنده نبودن کیفر اعدام..... ۲۶

۳. جبران ناپذیر بودن کیفر اعدام..... ۳۱

۴. محل مناقشه بودن خشونت موجود در اعدام در تمدن کنونی..... ۳۱

بند دوم) بررسی موردی مجازات اعدام در قانون مبارزه با مواد مخدر..... ۳۶

الف) پیشینه مجازات اعدام در قوانین ایران با رابطه با مواد مخدر..... ۳۶

ب) نگاهی به رویه قضایی موجود در این خصوص..... ۴۱

پ) بررسی کیفر اعدام در زمینه جرایم مواد مخدر..... ۴۴

۱. فراوانی مجازات اعدام..... ۴۵
۲. بررسی دلایل موافقت و مخالفت ... ۴۸
۳. بررسی مجازات جایگزین اعدام..... ۵۳
۴. لغو گام به گام مجازات اعدام..... ۵۵
- بند سوم) بررسی مجازات اعدام در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح ۵۷
- نتیجه گیری..... ۶۱
- پیش نهادها..... ۶۳
- منابع و حذ..... ۶۶

کیفر واکنش جامعه نسبت به جرم است که واجد شرایطی چون رنج آوری، سوء نیتی و تحمیلی بودن است و اعمال آن در حوزه‌ی اعمال حاکمیت دولت است. کیفرشناسی رشته‌ای است که به تبیین، تحلیل و توجیه شیوه‌ها و راهکارهای مبارزه‌ی قهرآمیز یا کمینه‌ی محدودکننده‌ی حقوق و آزادی‌های فردی می‌پردازد. چینی و چرایبی انواع مجازات‌ها را بررسی می‌کند و شیوه‌های بررسی، پیمایش و پیامدهای این اجرا را ارزیابی می‌کند. اگر مجازاتی در مدت اجرا در جامعه نتواند اهداف مورد انتظار را برآورده کند یک مطالعه‌ی کیفرشناسی این امر را به صورت مستند گزارش می‌کند و در مواقع لزوم قانونگذار به تغییر یا اصلاح این مجازات مبادرت می‌ورزد.

«در اهمیت مطالعه و بررسی کیفرشناسی همین بس که گفته شود موضوع اصلی این رشته از علوم جنایی یعنی کیفر و اجرای آن نتیجه‌ی عینی و ملموس کوشش‌ها و هزینه‌های گزافی است که برای تشکیل نهادهای قضایی، پلیس، زندان‌ها و بلکه بیش از اینها در سطح کل جامعه برای برقراری عدالت و امنیت یا احترام به قانون صرف می‌گردد. در نتیجه چنانچه کیفر به خوبی شناخته و اعمال نشود نه تنها تلاش‌ها و هزینه‌های

مذکور به هدر رفته اند، بلکه زمینه‌های از دست رفتن مشروعیت نظام قضایی و پلیس نیز فراهم می‌گردند». (صفاری، ۱۳۸۷: ۷)

کیفری که قانونگذار جمهوری اسلامی ایران به پیروی از فقه برای جرم محاربه در باب حدود اعلام می‌کند چهار چیز است: ۱- اعدام ۲- صلب ۳- قطع دست راست و پای چپ ۴- نفی بلد. در فقه درمورد ثبوت یا وحدت دو عنوان محاربه م افساد فی الارض اختلاف نظر وجود دارد، و این امر در عرصه‌ای تقنینی خود را به این صورت نشان داده است که در قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۰، مقنن با پذیرش یکی بودن دو عنوان محاربه و افساد فی الارض، این عنوان را در باب هفتم از کتاب حدود، در کنار جرم محاربه بیان کرده است. لکن در قانون سال ۱۳۹۲، با پذیرش نظر دیگر فقهاء مبنی بر دوگانگی این دو عنوان، آنها را در دو فصل جداگانه - فصل هشتم و نهم از کتاب حدود - ذکر کرده است، و برای افساد فی الارض به عنوان یک عنوان مستقل مجرمانه به تبعیت از فقه تنها مجازات اعدام را منعکس کرده است. قانونگذار علاوه بر این دو عنوان، که از عناوین شرعیه و دارای تعریف و شرایط مخصوص به خود هستند، در بخش انتهایی کیفری ایران مجموعاً بیش از هفتاد مورد فعل مجرمانه را در حکم محاربه و یا افساد فی الارض دانسته است. به نظر می‌رسد مهم‌ترین این قوانین - که تمسک به این پژوهش نیز بر آنها استوار است - قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۷۶/۸/۱۷ و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ می‌باشد؛ چرا که با توجه به آمارها و اطلاعات موجود بیشترین فراوانی اعدام را در عمل در زمینه‌ی جرایم مواد مخدر شاهد هستیم، و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ نیز از این جهت دارای اهمیت است که از لحاظ تعداد دارای بیشترین

عناوین جرایمی است که قانونگذار آنها را در حکم محاربه دانسته است. سایر عناوینی که قانونگذار آنها را در حکم محاربه و افساد فی الارض اعلام کرده است در این مواد پراکنده اند: مادهی ۴ قانون تشدید مجازات مرتکبان ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵، مواد ۱ و ۲ قانون مجازات اخلاصگران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۲۸، مادهی ۱۱ قانون تشدید مجازات جاعلان اسکناس و وارد کنندگان، توزیع کنندگان و مصرف کنندگان اسکناس مجعول مصوب ۱۳۶۹/۱/۲۹، مادهی ۱۱ قانون مجازات عبوردهندگان اشخاص غیر مجاز از مرزهای کشور مصوب ۱۳۶۷، تبصره‌ی ۱ مادهی ۳ قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۸، ماده‌های ۵ و ۶ قانون تشدید مجازات محتکران و گرانفروشان مصوب ۱۳۶۷، قانون نحوه‌ی مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌نمایند، مصوب ۱۳۷۲/۱۱/۲۴، مواد ۵۰۴، ۶۷۵ و ۶۷۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵.

پژوهش حاضر در دو گفتار به بحث پرداخته است؛ گفتار اول، واکنش علیه محاربه و افساد فی الارض را تفصیلاً بیان می‌کند و در انتها به بررسی نقش مکان و زمان در تغییرپذیری مجازات‌ها در سه می‌پردازد. در گفتار دوم، به بررسی واکنش علیه جرایم در حکم محاربه و افساد فی الارض می‌پردازد و در این راستا در بند اول کیفر اعدام را با توجه به جرمی مجازات در مکاتب کیفری عرفی و نیز در مکتب کیفری اسلام و سپس با ارزیابی دلایل موافقین و مخالفین اعدام بررسی می‌کند. در بند دوم و سوم نیز به ترتیب، به بررسی موردی اعدام در زمینه‌ی جرایم مواد مخدر و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح می‌پردازد.